

donucení, aby se stalo neškodným doznání cílevědomého jednání, ve vyličení děje obsažené.

Výpověď svědka Josefa W-a, že obžalovaná bývala pro každou malichernost ihned rozčilena tak, že ji zlobila i moucha na stěně a přiměla ji k projevům o sebevraždě, a že tomu tak bylo zejména v dobách těhotenství, nevztahuje se vůbec k jediné rozhodné době, kdy skutek byl spáchán. Touto výpovědí byly nanejvýše naznačeny jakési abnormality duševní základny, za nichž mohlo u obžalované dojít ku stavu bezvědomí z příčin nepatrnějších, než u osob duševně normálních, nebylo jí však ani tvrzeno, ani napovězeno, že takový stav tu byl v době spáchání skutku, to tím méně, že obžalovaná k této výpovědi podotkla, že v této době skutku těhotnou nebyla. Naprosto pochybeným jest konečný poukaz soudního dvoru na znalecký posudek. Rozčilení, o němž znalci mluví, bylo toliko rázu fyziologického, nedosáhlo patologického stupně zrušení nebo zkalení vědomí. Udávajíť znalci výslovně, že nelze předpokládati pomatení smyslů po rozumu §u 2 písm. c) tr. zák., obzvláště, protože tu byla jak při páchání skutku, tak i před skutkem a po něm jakási rozvaha a také ovládání se. Jelikož ani žádným jiným výsledkem hlavního přelíčení stav podle §u 2 písm. c) tr. zák. závažný nebyl ani tvrzen, ani napovězen, naopak údaje, jež učinila obžalovaná vůči znalcům a jež byly při hlavním přelíčení předvedeny přečtením znaleckého nálezu, poukazují k tomu, že si obžalovaná jasně uvědomila každou podrobnost, jakož i význam a směr svého jednání, nebyly tu zákonné předpoklady pro otázku na vyvíňující důvod §u 2 písm. c) tr. zák. Byla-li přes to dána, byl tím porušen předpis §u 319 tr. ř. a přivoděn zmatek §u 344 čís. 6 tr. ř. Z toho, co v prvním odstavci uvedeno, plyne, že jsou splněny i předpoklady, na nichž závisí podle posledního odstavce §u 344 tr. ř. přípustnost uplatnění zmatku veřejným obžalobcem. Obzvláště poukazuje kladná odpověď porotců na otázku, která dána býti neměla, k tomu, že tato otázka byla obžalobě na újmu. Proto bylo stížnosti vyhověti a dle prvního odstavce §u 348 tr. ř. výrok porotců a rozsudek zrušiti a vrátiti věc, aby byla znovu projednána a rozhodnuta v nejbližším zasedání porotním.

Čís. 2234.

Předmětem důkazu pravdy (§ 490 tr. zák.) jest buď pravdivost skutečností nebo pravdivost úsudku, podle toho, stala-li se urážka tvrzením skutečností nebo úsudkem.

Důkaz pravdy jest proveden, když byla prokázána v podstatě pravdivost údajů nebo tvrzení, činících předmět urážky na cti; důkaz pravdy musí se krýti s obsahem pronesených urážek.

I soukromého obžalobce lze slyšeti jako svědka (§§y 172, 281 čís. 4 tr. ř.).

(Rozh. ze dne 8. ledna 1926, Zm I 688/25.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti soukromého obžalobce do rozsudku krajského jako kmetského soudu v Kutné Hoře ze dne 7. srpna 1925, jímž byl obžalo-

vaný podle Šu 259 čis. 3 tr. ř. sprostěn ze soukromé obžaloby pro přečin proti bezpečnosti cti podle §§ů 488, 491 tr. ř., zrušil napadený rozsudek a věc vrátil soudu první stolice, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Doslov závadného v čís. 4 ze dne 21. ledna 1925 periodického tiskopisu »S.« uveřejněného článku je dle zjištění rozsudku tento: »Z C. Listonošem v naší obci jest tovaryš P., důvěrník komunistické organisace, známý z puče r. 1920. Prohlašuje o sobě s velkou emfází: »Já jsem komunista a republiku rozházím« — ač je ve službách této jím nenáviděné republiky a od ní bere plat. Neměli bychom konec konců nic proti tomu, kdyby tento pán nepokládal za svou nejpřednější povinnost, škoditi nám, kde se jen dá a práci naši mařiti. Jsme nuceni blíže si jej povšimnouti a dáti si pozor na jeho záludné jednání.« Obžalovaný nabídl o obsahu tohoto článku důkaz pravdy svědkem Josefem R-ou. Podle zjištění rozsudku udal svědek, že byl v předvečer dělnické Olympiády v Praze v sobotu (dělnická Olympiáda v Praze konala se dne 21. června 1921) v holírně Františka Š-a v C. Kolem 9. hodiny večer, mohlo to býti i po 9. hodině, ježto bylo již tma a v holírně se již svítilo, přišel soukromý obžalobce se starostou Josefem H-em do holírny. Sedl si, kdežto starosta Josef H. se svědkem Josefem R-ou pustil se do politické debaty k vůli komunistickému puči. Když H. na konci debaty řekl R-ovi, by příští den k němu přišel, obrátil se soukromý obžalobce, vstal ze židle, přistoupil k Josefu R-ovi, zatáhl ho za kabát a řekl mu, stoje těsně u něho, jadrným hlasem: »Republika se musí rozsypat a prezident pojede.« Svědek R. mu na to řekl: »nech si to, jsi přece ve státní službě.« Soukromý obžalobce si na to sedl a více již neřekl. Na základě této výpovědi nabyt nalézací soud přesvědčení, že se obžalovanému důkaz pravdy podařil a sprostil obžalovaného z obžaloby. Zmateční stížnost uplatňuje proto zmatek podle Šu 281 čis. 9 písm. b) tr. ř., ježto prý není proveden výpovědi R-ovou důkaz pravdy o obsahu závadného článku.

Zmateční stížnost jest v právu. Předmětem důkazu pravdy jest buď pravdivost skutečností nebo pravdivost pro čest uraženého nepravdivého úsudku, podle toho, zda stala se urážka tvrzením skutečností, či úsudkem. Správnost po případě pravdivost úsudku lze dokazovati jenom důkazem pravdivosti návět, na základě kterých byl úsudek učiněn. Předmětem důkazu pravdy budou tedy vždy skutečnosti na uraženého se vztahující. Důkaz ten jest možným jen, když určitá osoba byla viněna z určitého nečestného jednání. Důkaz pravdy (okolnost trestnost vylučující), jest proveden, když byla prokázána v podstatě pravdivost údajů nebo tvrzení, činících předmět urážky na cti (Finger z r. 1914 II. str. 297, 298). Tento důkaz jest různý podle toho, zda se jedná o kvalifikované, či nekvalifikované urážky (§§y 490, 491 tr. zák.). Jedná-li se o delikty tiskové, jimiž byla založena skutková podstata přestupků proti bezpečnosti cti podle §§ů 487, 488, 491 tr. zák., vyžaduje se vždy důkaz pravdy, jako při kvalifikovaných urážkách, a nestačí důkaz pravděpodobnosti, leda, že by se jednalo o případy v Šu 4 zák. ze dne 30. května 1924, čis. 124 sb. z. a n. blíže uvedené. V projednávaném pří-

padě uznal nalézací soud, že se jedná o kvalifikovaný důkaz pravdy. V tom směru dlužno uvésti toto: Zjištění smyslu a významu závadného článku spadá ovšem v obor skutkově zjišťovací činnosti nalézacího soudu; avšak způsob, jakým se první soud úlohy té zhostil, nehoví ustanovením Šu 270 čís. 5 tr. ř. Po citaci závadného článku konstatuje soud prostě v třetím odstavci rozhodovacích důvodů, že obžalovaný podle svého hájení chtěl tímto článkem charakterisovati smýšlení soukromého obžalobce a způsob, jak toto smýšlení projevuje. V dalších odstavcích pak probírá obšírně obsah výpovědi svědka R-y a dochází k názoru, že výpověď ta je věrohodna, prohlašuje na konci rozsudkových důvodů, že se obžalovanému důkaz pravdy podařil, ježto soukromý obžalobce výrokem, svědkem R-ou potvrzeným, projevil svoje protistátní smýšlení. Úvahy ty by stačily k osvobození obžalovaného, kdyby v pozastaveném článku byla se objevila toliko výtku, že soukromý obžalobce »jednou před 4 lety v holírně Š-ově pronesl — zajisté proti jsoucnosti státu namířený — výrok, že republika se musí rozsypati a prezident pojede« a kdyby z této poznámky se pak v závadném článku vyvozoval úsudek, že stěžovatel t e h d a projevil protistátní smýšlení.

O takový obsah článku tu nejde: stěžovateli se nevytýká projev protistátního smýšlení, stavší se před 4 lety oním výrokem; nýbrž po označení jeho osoby jako důvěrníka komunistické strany, známého z puče z r. 1920, vyčítá se mu, že »prohlašuje o sobě s velkou emfází, že je komunista a republiku rozhází, že by konec konců pisatel nic proti tomu neměl, kdyby stěžovatel nepokládal za svou nejpřednější povinnost, škoditi nám, kde se jen dá, a práci naši mařiti; a že proto nutno si jej povšimnouti blíže a dáti si pozor na jeho zálučné jednání«. Nikoli neprávem poukazuje stížnost hned v úvodu k tomu, že se článkem stěžovateli vytýká podvrtná činnost již déle trvající a k rozbití státu podstatně přispívající a nikoli jen ojedinělý před 4 lety pronesený výrok. Vše to však rozsudek úplně pomíjí; nevyplývá z něho vůbec, jaký přečin spatřuje v závadném článku a zda podřaduje obsah článku po případě jednotlivé jeho části skutkově podstatě urážky na cti podle Šu 488 či 491 tr. zák.; není z něho patrné, jaký význam a jaký smysl přikládá jednotlivým větám článku, a pomíjí obzvlášť důležitou okolnost, že se v něm o stěžovateli píše, jakoby ve své protistátní neb státu nebezpečné činnosti byl pokračoval až do té doby, kdy článek byl uveřejněn, což zajisté, šlo-li o charakteristiku smýšlení stěžovatelova, padá valně na váhu, neboť nelze přehlédnouti, že se povaha člověka, projevivšího jednou před 4 lety při ojedinělé příležitosti protistátní smýšlení, může změnit časem k lepšímu, a že, pokud by od oné závadné události nevyvinul i nadále činnost státu škodlivou, se mohl státi občanem loyálně smýšlejícím a si počínajícím. Vzhledem k tomu, co bylo řečeno o tom, co jest předmětem důkazu pravdy, a o tom, kdy je tento důkaz proveden, takové odůvodnění nepostačuje a bylo proto rozsudek zrušiti již z důvodu zmatku podle Šu 281 čís. 9 písm. b) tr. ř.

Zmateční stížnost uplatňuje dále zmatek podle Šu 281 čís. 4 tr. ř. V první řadě vidí zmatek ten v tom, že nebylo vyhověno návrhu obhájcovu, aby byl vyslechnut jako svědek soukromý obžalobce. Jednalo se

o zjištění přesného obsahu rozhovoru svědka R-y, jenž poněkud nedoslýchá, se soukromým obžalobcem a nebylo vyloučeno, že by se byly vyjasnily výsledkem tím různé nesrovnalosti. Nelze proto přisvědčiti soudu kmetskému, pokud ze shora vyličeného stavu věci zamítl důkaz svědectvím soukromého obžalobce. Jest ovšem správné, že soukromý obžalobce má na věci zájem, ale okolnost ta nemůže býti dostatečným důvodem pro odmítnutí jeho výsledku; vždyť by jinak takřka v každém případě, v němž jde o soukromou obžalobu, byl výslech soukromého obžalobce pro pochopitelný jeho zájem na výsledku trestní věci vyloučen. Avšak zákon sám počítá s výsledkem soukromého obžalobce jako svědka, jak lze seznati z ustanovení §u 172 tr. ř., a měl proto v tomto případě, obzvlášť vzhledem k obsahu výpovědi svědka R-y, soukromý obžalobce býti slyšen jako svědek. Věcí nalézacího soudu bude, by podle výsledku této výpovědi si utvořil úsudek, zda lze údajům soukromého obžalobce dáti víru, jakož i uvažovati o tom, zda a do jaké míry případné odchylné jeho údaje jsou s to, otrásti výpovědi jediného usvědčujícího svědka, avšak zamítnouti výslech soukromého obžalobce jako a priori bezpodstatný kmetský soud nesměl. Jest patrné, že opatření to mohlo míti v rozhodnutí účinek obžalobě nepříznivý a, ježto si stěžovatel ihned po ohlášení dotyčného zamítacího usnesení vyhradil zmateční stížnost, dlužno jeho o důvod zmatečnosti čís. 4 §u 281 tr. ř. opřenou stížnost považovati za opodstatněnou.

Ohledně dalších soukromým obžalobcem učiněných průvodních návrhů, totiž, aby s ohledem na kolísavé údaje svědka Josefa R-y co do doby rozhodného výstupu a na alibi stěžovatelem tvrzené byl slyšen poštovní Jaroslav Č. jako svědek a zjištěna byla doba příjezdu osobních vlaků v rozhodný večer, neize v nynějším období trestního řízení, dokud není znám výsledek svědeckého výsledku soukromého obžalobce, o významu těchto důkazů rozhodnouti a tak volnému hodnocení průvodů nalézacím soudem předbíhati. Bude naopak na kmetském soudu, by při novém hlavním přeličení uvažoval o tom, je-li těchto důkazů ku kontrole svědeckých údajů Josefa R-y a soukromého obžalobce, po případě k podporování neb vyvrácení té neb oné výpovědi zapotřebí. Nelze dále zmateční stížnosti upříti oprávnění, pokud s hlediska důvodu zmatečnosti §u 281 čís. 5 tr. ř. vytýká, že kmetským soudem byla pominuta dosti závažná okolnost, že svědek R. udal, že se pustil v holírně do politické debaty se starostou Josefem H-em, který mu na konci debaty prý řekl, by příští den přišel k němu, že však starosta H. potvrdil, že druhý den jel s celou rodinou na Olympiádu do Prahy, takže doma býti nemohl; touto nesrovnalostí ve svědecké výpovědi R-ově měl se soud zabývati a nelze předem vyloučiti možnost, že by snad soud, kdyby se tak bylo stalo, byl dospěl k jinému závěru co do pravdomluvnosti svědkovy. Bylo proto již z těchto úvah zmateční stížnosti soukromého obžalobce vyhověti, rozsudek jako zmatečný zrušiti a věc odkázati ve smyslu §u 288 čís. 1 tr. ř. do první stolice, by ji znovu projednala a rozhodla. Při novém hlavním přeličení bude na soudu kmetském, by ze všech těchto hledisek zkoumal obsah článku v jeho celistvosti, pravý jeho význam náležitě si uvědomil a pak uvažoval o tom, kryje-li se vůbec důkaz pravdy obžalovaným vedený s obsahem urážek proti stěžo-

vateli pronesených. Tu nebude pak od místa, přihlížeti jednak k celkovému přednesu stěžovatelovu o dosavadním jeho chování se, a pokud se týče události z roku 1921, svědkem R-ou potvrzené, připomíná se, že by po případě mohla snad tvořiti (nehledíc k formálním vadám v tomto směru shora vytčeným) podklad pro posouzení pravdivosti některých částí in eventum i ve spojitosti s jinými případně v novém řízení na přetřes docházejícími skutečnostmi pro posouzení pravdivosti celého v obžalobu daného článku.

Čís. 2235.

Zavinění (§§ 335, 337 tr. zák.) řidiče automobilu, předjížděl-li cyklistu na levé straně silnice místo na pravé.

(Rozh. ze dne 9. ledna 1926, Zm I 768/25.)

N e j v y š š í s o u d jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti státního zastupitelství do rozsudku krajského soudu v Chebu ze dne 22. září 1925, jímž byl obžalovaný podle §u 259 čís. 3 tr. ř. sprostěn z obžaloby pro přečin proti bezpečnosti života podle §§ů 335, 337 tr. zák., zrušil napadený rozsudek a vrátil věc soudu první stolice, by ji znova projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Rozhodovací důvody první stolice mají právem za to, že obžalovaný jednal proti platným předpisům tím, že předjížděl na kole jedoucího R-a na levé straně silnice místo na pravé, a možno přisvědčiti také dalším vývodům napadeného rozsudku potud, že pro skutkovou podstatu přečinu podle §§ů 335, 337 tr. zák. nestačí pouhé porušení předpisů silniční policie samo o sobě, nýbrž že se dále předpokládá, že pachatel mohl nahlédnouti, že jízdou, předpisům se přičící, ohrozí (přesněji může způsobiti nebo zvětšiti) nebezpečí pro tělesnou bezpečnost lidí (Josefa R-a). Avšak této m o ž n o s t i předvídaní nebezpečí rozhodovací důvody nevylučují; vyslovují toliko, že není jisto, zda s ohledem na danou situaci obžalovaný m u s i l nahlížeti, že ohrozí tělesnou bezpečnost R-ovu a opírají tento závěr jediným předpokladem, že nelze zjistiti, jaká byla situace bezprostředně před srážkou, to jest — jak z předchozích úvah plyne — že se neprokázalo, zda zahnul R. z pravé na levou stranu silnice již ve větší vzdálenosti před autem obžalovaného, či náhle a nepředvídaně teprve, když auto k němu došlo na dva až tři kroky. Právem napadá stížnost tento výrok nalézacího soudu o nedostatku zákonné známky nedbalosti důvodem zmatečnosti podle čís. 9 písm. a) (§u 281 tr. ř.) zdůrazňující, že stačí, může-li pachatel m. j. podle předpisů zvláště vyhlášených nahlížeti, že může svým jednáním nebo opomenutím způsobiti nebo zvětšiti nebezpečí pro život, zdraví nebo bezpečnost těla lidského. Požadavek n u t n o s t i poznání nebezpečné povahy jednání neb opomenutí — vyslovený ve shora zmíněné větě rozhodovacích důvodů, která jest bezprostřední a jedinou oporou sprostňujícího výroku, přičí se jasnému ustanovení §u 335 (337) tr. zák., jenž před-